

Sverige står ekonomiskt starkt, utanför euroområdet.

Det har fått åtskilliga att dra slutsatsen att vi bör hålla oss där, dvs utanför. Men Finland, som är ett Euroland, har ungefär lika stark ekonomi som Sverige.

Innanför eller utanför euron handlar det om att ha ordning på sina statsfinanser. Det är inte Euron som förorsakat den europeiska krisen utan falsk bokföring och vanskött ekonomi i en rad EU-länder.

Vår skvalpvaluta borde ersättas med euron

Det räcker inte med hopp om förändringar – de måste finansieras också. Sanningen är att när ett land driver en vårdslös och slapp nationell ekonomisk politik blir det ekonomisk kris oberoende av valutasystem. Att tro att de grundläggande bristerna i Grekland och Irlands inhemska politik inte skulle ha funnits om länderna behållit sina nationella valutor sedan 1999 är faktiskt osannolikt naivt. För Sverige som ett litet starkt utrikeshandelsberoende land har alltid risken för protektionism i Europa varit det allra värsta hotet mot vår ekonomi. Glöm inte att valutasamarbetet stävjar detta hot mot vårt land!

Europa uppvisar idag en närmast bisarrt tudelad bild och utveckling på det ekonomiska området: I länder som Tyskland, Polen, Österrike – för att inte tala om vårt eget land – växer snabbt produktion och sysselsättning. Aldrig tidigare i det återförenade Tysklands historia har BNP-tillväxten varit så hög som andra kvartalet 2010 – 9½ procent. Tredje kvartalet i år producerade Tyskland hela 4 procent mer än ett år tidigare. För Österrike var siffran 3,6 procent, Polen 5,3 och Sverige hade en asiatisk tillväxttakt på nära sju procent.

Franska, tyska och brittiska indexar visar på starka ökningar i orderingång och jobb. Detta är naturligtvis mycket en återhämtning efter krisen, och är inte några långsiktigt hållbara tillväxttal. De flesta länder i Europa har ännu inte återhämtat sig, och har ännu inte nått tillbaka till den inkomstnivå som de låg på innan krisen bröt ut 2008.

Mot denna starka utveckling av den reala ekonomin i viktiga länder finns dock den lika sanna bilden av ett Europa som stappas från möte till möte med sina finansministrar och – kanske – från en finansiell kris till nästa: Grekland, Irland, Portugal, Ungern, osv. Hur kan bilden vara så bisarrt tudelad? Ja en enkel förklaring är att dessa krisekonomier trots allt är små och tillsammans utgör bara drygt 6 procent av EU:s BNP. Så frågan är: kan även små tuvor stjälpa det stora europeiska lasset?

Även om man lägger till Spanien förefaller det faktiskt osannolikt. Om det inte vore för den samtidigt bräckliga utvecklingen i USA. För bara två år sedan när Barack Obama vann presidentvalet gick han likt Jesus på vattnet hos väljare och media. Framtidstro, ”Hope och Change!” hördes överallt. Nu går Barack Obama inte längre på vattnet, utan sitter fast i ett träska av underskott, bankkris och hög arbetslöshet. Lärdomen av Obamas situation är tänkvärd. Utvecklingen i USA visar vilken fundamental förutsättning en välskött ekonomi är för möjligheten att förverkliga visioner, drömmar och förhoppningar. Det räcker inte med hopp om förändringar – de måste finansieras också. Är de europeiska krisländernas problem eurons fel?

Några vill hävda att krisen i Grekland och på Irland till stor del är eurons fel, och att länder i eurozonens periferi har drabbats hårdast av finanskrisens efterdyningar. Man kan lätt konstatera att detta är fel genom att vända blicken österut. Finland, en liten ekonomi i Europas utkant och i mångt och mycket lik vår egen, har klarat krisen ungefär lika bra som Sverige även med euron som valuta sedan 1999. Man kan sedan vända blicken västerut och konstatera att det inte går att skylla på euron i fallet Storbritannien. Landet har aldrig varit i närheten av euron men är icke desto mindre illa ute med djup bankkris och stora budgetunderskott.

Förklaringen är att finska politiker – med euron som valuta – dels har fört en ansvarsfull ekonomisk politik, dels inte har tillåtit någon fastighetsbubbla och bankkris att utvecklas. De brittiska politikerna – utan euron som valuta – släppte däremot fram budgetförsvagningar och kreditexpansion som bäddade för bankkris. Regeringen kunde inte hantera krisen när den kom, och landet dignar nu under stora skuld- och underskottsproblem. Utan euron, märk väl. Sanningen är att när ett land driver en vårdslös och slapp nationell ekonomisk politik blir det ekonomisk kris oberoende av valutasystem. På Irland släppte regeringarna fram en överhettning på fastighetsmarknaden och en låneboom utan motstycke.

Politikerna ingrep inte förrän det var alldeles för sent med nödvändiga nationella motåtgärder. Visst gjorde euron att man i Dublin inte kunde höja räntan, men mot en spekulativ bubbla finns betydligt effektivare metoder än räntepolitik, och som irländarna borde ha satt in. Den lättsinniga irländska finanspolitiken bestämdes inte heller i Frankfurt, utan enbart i Dublin. Grekland hade – och har – statistikfusk, en korrupt politisk kultur, och slapp finanspolitik som grundproblem – inte att räntan varit några procentenheter för låg. Att tro att de grundläggande bristerna i Grekland och Irlands inhemska politik inte skulle ha funnits om länderna behållit sina nationella valutor sedan 1999 är faktiskt osannolikt naivt.

Glöm inte att Västeuropa alltsedan 1960-talet har sökt att hantera de negativa externa effekterna av varandras ekonomiska politik – som konkurrensdevalveringar och protektionism – genom olika valutasamarbeten ("valutaormen", EMS, osv.) Det finns alltså återkommande och djupt liggande skäl till samarbetet på valutaområdet, och de skälen skulle inte försvinna om euron inte fanns. För Sverige som ett litet starkt utrikeshandelsberoende land har alltid risken för protektionism i Europa varit det allra värsta hotet mot vår ekonomi. Glöm inte att valutasamarbetet stävjar detta hot mot vårt land! Sverige har ett starkt intresse av att andra länder sköter sin ekonomi och sitt bankväsende, följer strikta budgetregler och inte sprider negativa externa effekter till omvärlden. Därför välkomnar vi de förslag som EU-kommissionen lagt, även när de innebär gemensam makroekonomisk övervakning och gemensamma strängare budgetregler, osv.

Ett starkare ekonomiskt samarbete är bästa medicinen för Sveriges och Europas ekonomiska stabilitet. Så över till en annan aspekt av valutafrågan: Vad har Sverige gemensamt med Kina och Tyskland? Jo, ett långvarigt och ganska stort bytesbalansöverskott. Det är faktiskt bara vår litenhet som skyddar oss mot samma slags kritik som regelmässigt drabbar Tyskland och Kina, med avsändare i främst USA och Frankrike. Bytesbalansöverskottet innebär att människor och företag i Sverige har ett betydande sparande som varje år som sänds utomlands, där en stor del investeras. Överskottet är ca 6 procent av BNP. Man behöver inte vara osund nationalist för att tycka att det vore bättre om investeringarna gjordes i Sverige.

En klassisk förklaring till budgetöverskottet är att det finns för få bra investeringsprojekt i Sverige. Om det är hela förklaringen vet vi faktiskt inte. Det finns en riskfylld aspekt av vårt

bytesbalansöverskott. Och risken förstärks av Sveriges höga trovärdighet med starka offentliga finanser. Problemet är alltså att vår flytande krona sticker iväg och revalveras, dvs. ökar i värde jämfört med dollar och euron. Hittills har kronan skuggat euron, men både med tanke på den knackiga ekonomin i USA, och den finansiella oron i övriga Europa kan kronans vanemässiga band till euron komma att klippas av. Vi som nation – och litet valutaområde – bör alltså vara beredda på att kronan kan komma att skrivas upp med 10-20 procent mot dollarn och euron. Då pressas inflationen ned, räntorna behöver inte höjas som nu planeras, exportföretagen får prispress och kärevar villkor, medan importörerna och konsumenterna får glädja sig åt lägre importpriser.

Vi har en skvalpvaluta. Ibland skvalpar den ned, men den kan också skvalpa upp rejält, märk väl. Hade Sverige varit med i eurosamarbetet hade det inte skvalpat alls mot övriga Europa!

Carl B Hamilton